

DALIN, OLOF VON
SCHNEIDERSKA BOKTRYCKERIET (1726-1739)

**Wisdoms-prof eller Herr Arngrim Berserks
förträffelige tankar öfwer et fynd i
jorden intet långt från Stockholm, utgifne
1739. Stockholm, tryckt på Schneiderska
boktryckeriet, [!].**

Stockholm
1739

EOD – Miljoner böcker bara en knapptryckning bort. I mer än 10 europeiska länder!

Tack för att du väljer EOD!

Europeiska bibliotek har miljontals böcker från 1400- till 1900-talet i sina samlingar. Alla dessa böcker går nu att få som e-böcker – de är bara ett musklick bort. Sök i katalogen från något av biblioteken i eBooks on Demand- nätverket (EOD) och beställ boken som e-bok – tillgängligt från hela världen, 24 timmar per dag och 7 dagar i veckan. Boken digitaliseras och blir tillgänglig för dig som e-bok.

EOD bokens fördelar!

- ➔ Få samma utseende och känsla som med originalet!
- ➔ Använd ditt standardprogram för att läsa boken på skärmen, zooma och navigera genom boken.
- ➔ Skriv ut enstaka sidor eller hela boken.
- ➔ *Sök:* Använd fulltextsökning för enskilda fraser.
- ➔ *Klipp & klistra:* Kopiera bilder och delar av texten till andra applikationer (t.ex. ordbehandlingsprogram).

Villkor för användning

Genom att använda EOD-tjänsten accepterar du de villkor som ställs av biblioteket som äger den aktuella boken.

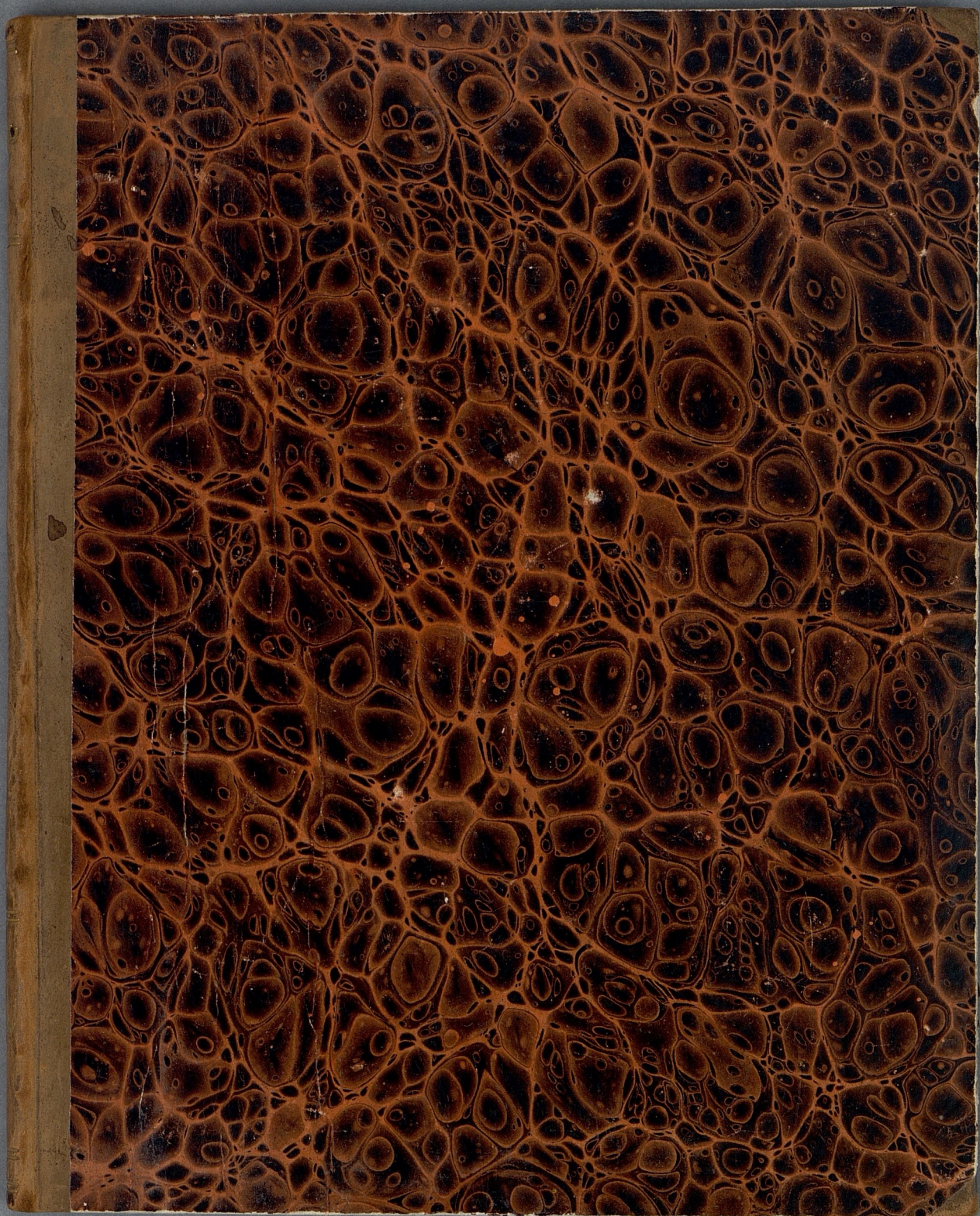
- ➔ Villkoren på svenska: <http://books2ebooks.eu/odm/html/nls/sv/agb.html>

Fler e-böcker

Redan nu erbjuder 30 bibliotek från 12 europeiska länder denna service.

Mer information finns tillgängliga via <http://books2ebooks.eu> lla boken.

- ➔ <http://search.books2ebooks.eu/>

Kongl. Biblioteket.
STOCKHOLM.

Titt.

St.

1700-1829

Ex A

Dahlin, Olof von, Wisdoms-prof eller herr Arngrim...

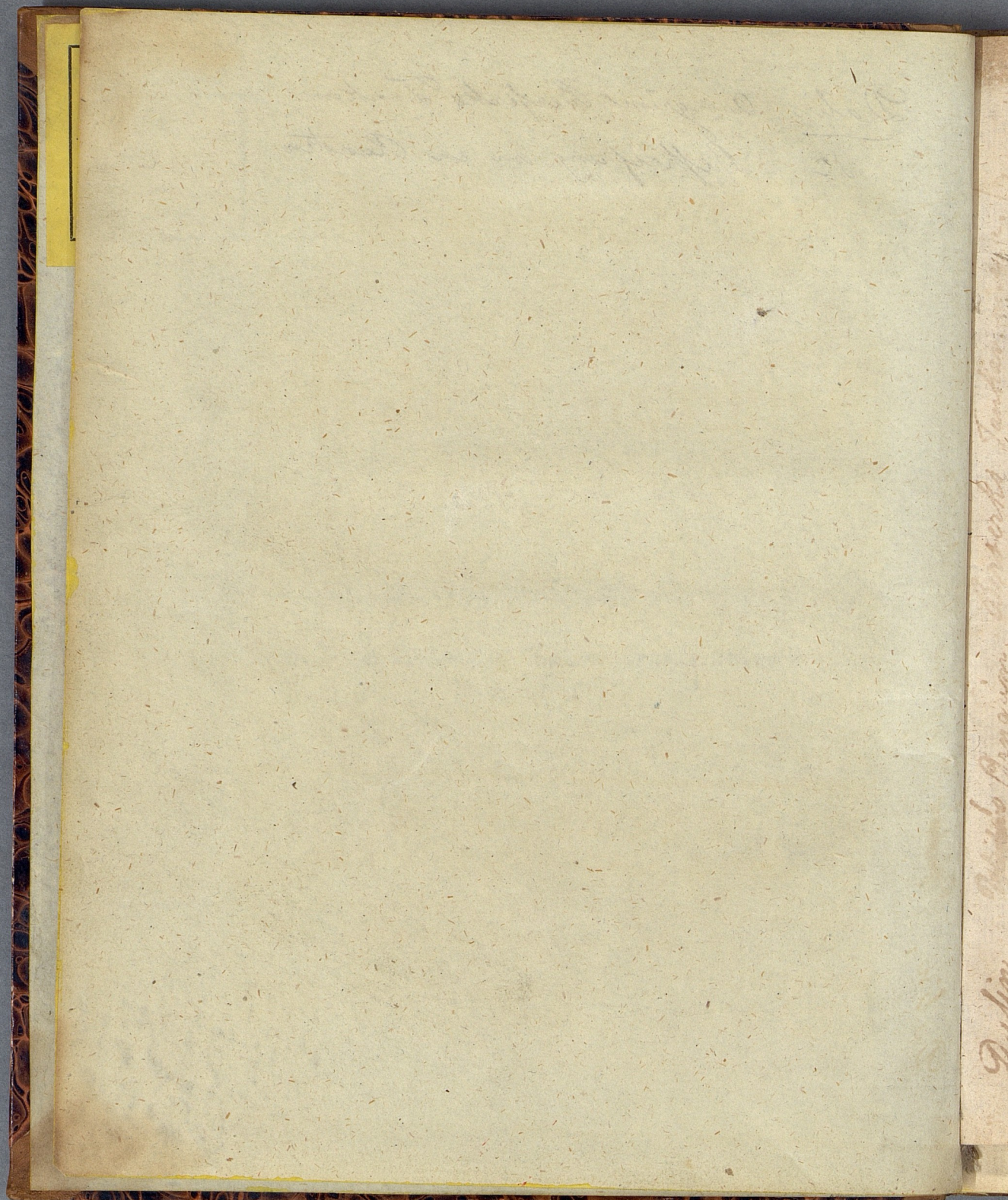
1739 Ex A

Härm. samb. Dalin O.v. Beskrifning om en runsten...

U.o.o.å [1757]

Dalin, Arngren Berfers Tankar (Se. A)

10, Beskrifning om en Runsten

9

Wisdoms = Prof
Eller
S E N N
Arngrim Berserks

Förträffelige Tankar

Öfwer

Et Synd i Jorden

Intet långt från Stockholm,

Utgifne

1739.

Av Olof von Dalin

S E D E R H O L M,
Tryckt på SCHNEIDERska Boktryckeriet,

for E = amadzi

1113

10 10 3 2

Arngim Bercks

Gelehrte

ᠲᠠᠭᠤᠨ

120

Guter lant från Stockholm.

00710110

1257

Erucht bei SCHNEIDER in Bogenhausen

Upläggarens Företal.

29

Utgifwer detta wärk utan

Auctorens samtycke: åtminstone har han så bedt mig säga; ty då ser det för honom hederligare ut: Han hade först tänkt sielf göra förtälet och deruti bruka det wanliga

fringswepet, at han intet hade gifwit desse tankar i dagsliuset, sedan han dem blott för sin egen ro och nytta skull skrifwit, om han intet dertil af sina wänner blifwit öfwertalt; men sedermera har han betänkt sig, i fruktan at man intet skulle tro honom, och gifwit saken ofwanberörde färg: Han är nu här om ofunnig: Han undrar huru hans Manuscript kommit i andras händer.

Jag, som upläggare, swarar honom, at werlden intet borde beröfwas et så härligt wärk. Dermed måste han nu, stackars man, låta sig nöja. Swad Dedicationen angår, så wet han ännu intet, hwilket namn han skall ditsättla: än tänker han på det ena, än på det andra: utkastet kan passa sig, menar han, för alla lifa wäl. Stor sat, huru sandfärdig tillämpningen är: det kommer intet derpå an, blott at Dedicationen lastar sin Mäcenhas med beröm.

Högwälborne Herr * * *

Ert högtupplysta förstånd, "nådige Herre,
Ehr makalösa oöweldughet och Ehr oförlikne-
liga mildhet mot alla wettenskapers dyrkare
förtjäna intet mindre, än at jag dem detta
mitt arbete upoffrar. Jag förmodar wäl, at den styrka,
som regerar i desse tankar, låter förswara dem från alla
illwilljares anfall; men så winna de dock så mycket större
heder, om de så hwila sig i skuggan af en sådan Gynnare
beskydd. Som et folkeslag alt försmart är bortstämndt
och förwiltadt från sin gamla dygd, trohet och re-
lighet genom elacka efterdomen hos de höga, hwilka måst
synas; så kan det ock aldrig på bättre sätt bli återhulpit,
än genom förnåma wägbanare, när de glänka i wisshet,
renhet och adelhet. Bland sådane må jag billigt räkna
Ehr, nådige Herre, som lik et himmelsbloß lysen för de
dödeliga genom Ehr fullkomlighet, Ehr opartiska rätt-
rådig-

rådighet, Ehr̃t hiåltemod och tusende sällsynte dygder, så
at jag förmodar, at detta landets inwånare, när de
tåfla om efterföljden af Edra fotspår, låra återvinna
sin forna heder. Orsaken til denna min förmodan är det
myckna goda, som jag af Ehr̃, Nådige Herre, åtniutit:
jag har deraf intet annat kunnat, än för Ehr̃ hysa en här-
telig wårdrnad: i början, innan jag hade den åhran, at
känna Ehr̃, war jag, samningen at såja, mycket litet
mohu om Ehr̃ person, jag fan ingenting märkwärdigt i
Ehr̃t wäsende, jag såg intet annat än wanliga och
mycket almänna egenheter, så at fast ingen kunde besty-
la Ehr̃ för uppenbar dårskap och odugelighet, så råknade
jag Ehr̃ dock för en Herre bland andra Herrar, blott til
at fylla antalet, artig nog i sällskap, fredlig i Ehr̃ am-
betsstol, höflig mot wänner och bekanta &c. och dermed
war det alt; Men sen jag til min lycka af Ehr̃ begynte
rdna wålgerning på wålgerning, så blefwo mig ögonen
öpnade: jag såg då hwad jag aldrig sedt förut. Uptag
nu derföre til en ödmjuk årkånsla denna frukten af mina
dryga arbetstimar och låt mig altid wara innesluten i Ehr̃
høga gunst. Jag framhårdar med ouphörlig nit

Min nådige Herres och Befordrars

Dabam proferanter
ex Museo meo d. 31.
Martii 1739.

Ödmjukaste tjenare
Arngrim Berferk.

N 3

Hic

Hic est aut nusquam quod quærimus

Horat:

Angustin Berlek

Hic

313

il 2

In en ingång af detta förträffeliga wärk, som
 kostat mig så otrolig möda, at jag på ser
 mornar för tankar skull intet komma ur min
 säng för än klockan half 9, ber jag, at den
 benägne läsaren behagar taga sit förnuft fängit, det
 skadeliga creaturet, som torde kanske hindra mig i mit
 wackra upsät, och sätta en fulkomlig tro til alt hwad
 jag säger. det skulle skäda mig in i hjärtat, om han skulle
 tänka frött och än mer, om han skulle tala mot sådan
 lärdom, sådan öfwerlygelse och sådane lius som mina.
 han kan wara nögd med min trowärdighet och besinna,
 at jag är en man, som har en oförlifnelig insigt i alla
 mörka saker. jag berömer mig aldrig sielf: dertil har
 jag alt för mycken årbarhet och förstånd; men jag har
 wäl dem, som giörat i mit ställe: jag skulle intet trana-
 föra många prof af sådane wälförtiente loford, förän
 den benägne läsaren skulle slå sig för sit bröst och säga:

O nimium felix, o terque quaterque beatus

Arngrimius Berserk!

Til exempel, den widtberömda Herr Barbarides skref
 mig intet längesedan dessa orden til, som af Græskan äro
 förswensklade:

= Du lius af Karlewagn, du Borealsta stjärna,

= Du lyser Nordens natt och glansen af din hiärna

= är liksom is på bärg

Herr Donnerwetter, en man, som skaffat sig en ofante-
 lig myndighet med sina stolta ord, harunder et glas win
 giort öfwer mig denna vers, hwilken han stickade mig så
 snart han wakenade från sin middags-sömn:

Du großer Phæbi sohn, du Pallas-held in Norden,

Der alten zeiten Licht, der neuen zeiten zier,

Durch mich begrüßt dich nun in wenig zeilen hier

Der Pindus, der Parnass, der Aganippen-orden. . . .

I et

Det Engelskt bref från Grubstreeet til Hr. Patrige, en munc-
ket Stats-flof handtwärfare, ser jag denna meningen bland
andra til min hiärtans fågnad:

Our dear Arngrim Berserk, the mirror & flower of
Helicon, is at present indeniably in the highest degree of
erudition. . . .

Och Herr D'ala Mode, som jag wäl må kalla den hurtigaste
af alla mina wänner, har i en poëme låtit denna
versen inslyta, hwarmed han ingen annan kan ha ment
än mig:

Et Toi, sublime Esprit, qui de l'antiquité
sait tirer les rideaux, Ta grande renommée
va braver les geants

Jag måste oförgrivetligen bekänna, at jag, förutan de
brukelige Europæiske språken, äger Græskan och Latinen
som mit modersmål och kan således, utan frykt, intet
annat wara än lård: jag förstår Hebraiska, Persiska,
Arabiska, Syriska, Coptiska, Indiska, Sclavoniska och ända
til Hottentotiska och Calicutiska, så at om jag warit
tillståds i den Babyloniska förbistring, så hade jag för
mit goda hiärta skull säkert blifwit hes och söndersliten
som en almän tolf och mellanlöpare. - - Men med allt
detta wil jag intet fryta: Den milda naturen har be-
gåfwat mig med detta pundet: det är intet mit eget:
jag är likwäl en swag menniska: jag är ingen ängel: der-
före säger jag alltid til bokhynt folk, som berömer mig,
och til hugprydliga Mannaännen, som komma i sin ö-
miuka wälmening och willa pryda sina wackra arbeten
med mit namn på andra blodet, den bekanta versen:

Parcite, Pierides, nobis adscribere laudes:

Laus virtutis opus, nos mala multa premunt.

Det är efter min öfversättning, som jag förmodar är öf-
wermottan god: *agga 799, 21699, 799, 21699, 799, 21699*

Pas

27
Pass man på, I lärdoms fäntor,

at af Loford gie mig del:

Loford äro Dygdens ränder,

och jag har dock många fel.

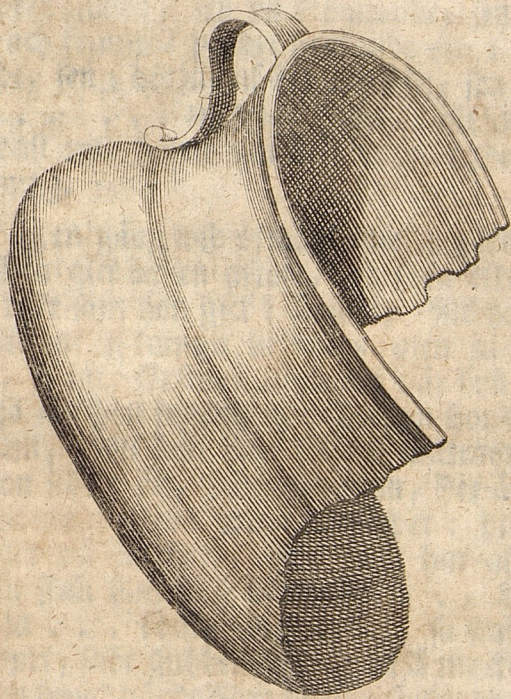
Jag hade väl tänkt låta sättia min bild näst efter titulbladet af detta lärda verk; men som jag twiflat om kopparstickningen så väl kunde göras här inrikes som utrikes, så har jag det intet vågat, medan jag ingen ting så ogerna skulle se, som om mit ansikte deruti på något sätt wansåltes: Efterwerlden lär väl ändå kunna föreställa sig, huru jag sedt ut, när hon läser mina skrifter. Utminstone kan jag inbilla mig både ögon och näsor af Xenophon, Plato, Aristoteles, Seneca och alla sådana åsderdomens lius, fast jag dem aldrig sedt: den, tycks mig, skulle ha en liten håarna, som intet kunde se i sin inbillning, at Oden varit blek, haft skarpa ögon, krokug näsa och grått skägg, at Starkotter hin gamle haft långt och magert ansikte, svart hår, kort skägg och reslig värt, at Olof Skotkonung varit liten och gulhårad och at Drottning Margreta haft alla de teken i ögon och ansikte, som betyda kärlek och äregirighet:

• Här fattas något
• artigt, som jag hade
• åtnat införa: men
• jag har glömt det så
• skändeligen, hwilket
• högeligen förtryter
• mig.

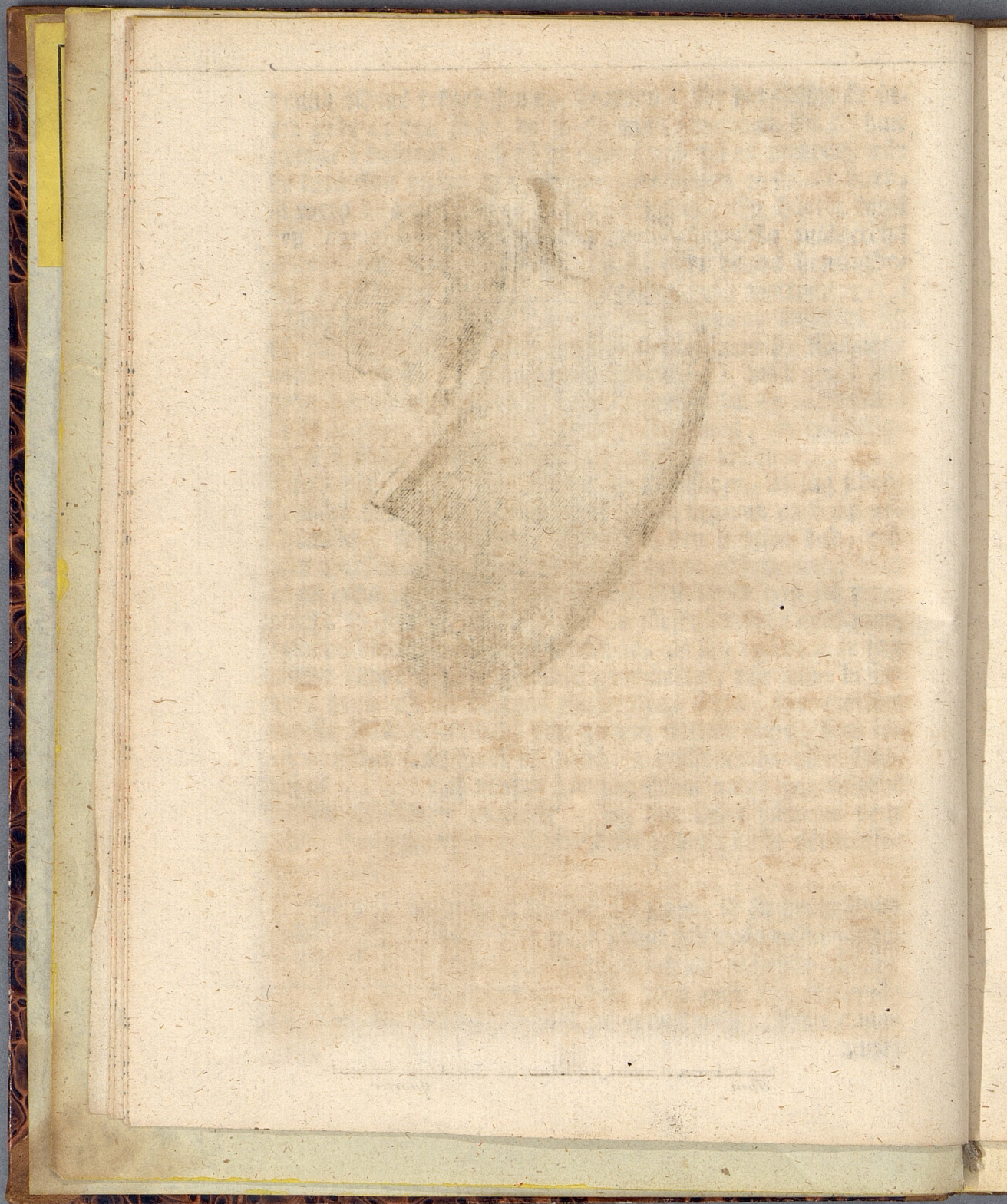
• - - En påminnelse vill jag gie den gunstige läsaren förän han vidare går in i detta härliga verk: När han finner häruti något mörkt och otydeligt, så behagar han alltid tro, at derunder är någon stor och högwiktig sak förborgad, en pärla i skalet, som jag intet welat lägga så öppen och som bara jag och mina vänner, denna

denna tidens tecknare, begripa: för det folket är intet godt at dra strå: de se en man i pannan hwad han menar i hiärtat, och så de några ord på et papper, när de luta sina hufwuden tillsammans öfwer et smalt bord, så weta de hwad hwar boksta betyder: En hårlig konst den characterkonsten och den hyeroglyphiska wisheten! Egyptierne woro de första, som rörde denna hemligheten och som inwikkade och upletade hela wettenskaper i några strek: derifrån har konsten sedermera utspridt sig til några af våra Caffé-hus, våra hemliga Tobakscabinetter och våra samqwämsdomare: dessa stora begrep kunna med säkerhet döma, innan de ha ransakat; ty de se strax hwad et anseende, en liknelse, en möyeligket wil säha och de förstå halfqwädna wisor Elliest kan jag berätta den benägna läsaren, at jag i detta wärk brukar all försiktighet: här regerar en diup eftertänka, som wäl kan synas, i den minsta rad, och min warsamhet utsliter wid hela detta arbete intet mer än en enda penna, så lindrigt och löst löper hon på papperet; ty jag är så rädd för de förskräckeliga critiquer, hwarpå denna tiden är så fruktbar, at jag ryser, när jag tänker derpå: det är likwäl grusweligt, när man besinnar, huru all en stackars menniskas åhra, för hwilken hon sig så länge mödat, kan genom en liten lapp, som löper i tyshet från hand til hand, i ewärdeliga tider fullkastas nej bättre har jag åttat mig: jag känner styrkan af sådane dwärgar: jag har intet lämnat dem minsta hugg på min wälgrundade heder i desse förträffeliga tankar.

Nu, at komma närmare in i saken, så är detta Synd gjort för några åhr sedan intet långt härifrån wid en mycket bekant gård: det är af koppar och til anseende sådant som denna ritning utwisar. NB. Den wise Fornioter säger wäl, at detta Synd skall ha varit wisat tider i daghuset

Sum. quarter.

liuset och åter wissa tider förborgadt : at det under wissa regementen skall ha warit begrawit ; men des emellan i bruk : at det i några år warit giömt på första hundra- åhratalet, sen på det siunde, sen på det nionde, sen nå- gra gånger borta och framme på det fiortonde och i bör- jan af det femtonde, sen i början af det sextonde, sen från 80= talet til 1719 men jag lämnar alt sådant och håller mig endast wid sagon om des upfinnande och sen wid des uttydning.

. Det hände sig en gång wid ofrwanbemelte gård, at en liten menlös flicka gick ut en afton, at söka efter et bortkomit lam: rått som hon gick i skogen, fick hon se et stycke ifrån sig liksom en lampa brinna ; men ju när- mare hon kom dit, ju mer förswan elden och när hon kom fram på stället, så såg hon ingenting : Sedan hon strax derpå funnit sit lam, kom hon hem til sin matmor och berättade hwad hon sedt : åh, sade gumman, det är in- tet nytt : det se wi hwar afton wissa åhrstider : det är en drake, som ligger på en stätt : min man har aldrig welat tro mig : nu skall han så se det sielf brin- ner det än ? . . . ja kom, min gubbe, så skall du så se draken .. lappri, sade gubben, det är likså mycket en drake som jag... men hwad hände? samma afton siuknade gub- ben och dog.... huru kunde jag wäl utwidga mina mogna tankar öfwer etsådant jartekn och beskriwa drakars art, som somi gamla tider gifwit så mycken upmärksamhet här i nor- den: huru de angripit stora Skiep, huru de upslukit lefwande menniskior, huru de legat omkring jungfruburar och wak- tat fröknar, huru de blifwit dråpne af tapra kämpar, som Sigurd Fofnibana, Ragnar Lodbrok &c: &c: jag kunde ock kunnit bewisa, at gubben til åfrentyres sådt sin banesot af denna drake ; men jag wil återkomma til gumman igen, som nu war änka : Hon sörgde sin man af alt hiärta och war desutan i et sådant tilstånd, som

B ;

behöf=

behöfde hiälp: En dag sade hon til sin trogne dräng Belle:
hör, min Son, gack ut i morgen i lysningen dit som du
wet, at draken syns om qvällarne, och graf i jorden tils du
finner något: det slår mig aldrig felt, at der ju ligger en skatt
förborgad: men . . . tyst som muren . . . tala aldrig
et ord: nämner du en anda, så är hela wärket skämt:
jag har varit der fyra månar, jag och doter min, på
fastande maga i min Salig mans tid, men fåfängt:
wi ha intet kommit oss ihog: det har varit som förtrol-
ladt för oss, at wi intet kunnat tiga . . . Belle gick åstad ef-
ter befallning och rörde icke en gång läpparne utan med en
tobakspipa: han grof der han tyckte likast war och hade
knapt hindt halfannan alm i jorden förän han rålade på
denna ålderdomens klenod: jo, wiste jag icke det, sade
Belle; men då hölt han redan i detta kostbara fynd med
två finger, at det intet kunde förswinna, fastän han ta-
lade; men imedlertid påstår ånkan, at han hade sådt
mycket mer, om han intet sagt de orden. Syndet blef
brakt til gården och kastat i en wrå som en ting af ringa
wärde: ju dyrare saker, ju mer trampas de under föt-
terne af oförståndigt folk; men som ödet alltid har om-
wårdnad om de ting, som menniskior intet förstå sig på;
så blef och jag i detta mål brukad som et synnerligt wärk-
tyg til så många tusende dödeligas uplysning: jag kom til
all lycka resandes och fick se denna klenoden ofwarpå et
skåp: jag frågade, hwarifrån man sådt honom: man sa-
de mig, huru alt war tilgängit och at man ansåg denna
saken för en gammal sönderbruten kopparkittel; wid det
ordet kunde jag intet annat än le och förundra mig öfwer
menniskiors förblindelser: huru swaga kreatur, när
de intet uplysas! tänk, om en och annan intet woro under-
stundom, som guswo det almånnas wissa begrep och in-
billningar om sakerne, huru här då skulle gå til? man
skulle samla efter sanningen i et dunkelt stien af det na-
turliga

29
turliga linset, som så skräckeligen är förmörkat: man
skulle tro sina ögon, som likväl så mycket bedraga sig,
och mena, at det man hade i händerne, woro wärkeligen
sådant som det syns

- . Här har auctoren skrifwit
- . så illa, at upläggaren
- . intet kan låsat: skada, at
- . de lärda sku ha det felet.

Jag fick denna dyrbara skatten af ånkan så godt som
för intet; ty hon hade, tackar, intet större förstånd, än
at hon höll honom för en lemning af en Kopparfittel:
Hon war at ursäktat: En enfaldig qwinna har intet lärt
at anse sakerne annorledes, än de skönias för ögonen;
men at gamla mogna begrep af mankonet falla i samma
swaghet och förswara samma mening, det kan jag intet
förlåta: jag tillstår, at en rättmätig galla sprider sig ut
i alla mina lemningar wid åhörandet af detta folkets stål,
och det är denna min iswer, som det almännen nu har at
tacka för desse förträffelige tankar. Wi ha en och an-
nan fornlärfare och lård ibland oss, som intet dristar sig
säja et ord mer än han tror sig wara aldeles säker om;
men sådane beklagar jag af alt hiärta: de willa wara
så wisse, så öfwertrygade, innan de tro en ting, och de
willa ha så grundade bewis til hwarendaste mening, at
de förr aldeles tuga som stockar, än de töras påstå något
som syns twifwelaktigt för det almännas ögon. Ack,
swaga och trånga hiärnar! de äro intet födde til lyckeliga gif-
ningar... nej, tacka will jag mig: jag upfyller med mit ge-
nomträngande wett och omdöme alt hwad som fattas i sä-
kerhet och bewis, och den, som då säger mig emot, den håller
jag af hiärtans grund för en stympare, en usling, en skam-
fläck för hela sin släkt. jag will ingen påtvinga min mening:
det lär wäl den gunstige läsaren finna; men jag ber ho-
nom

nom allenast ha den godheten för mig och tro, at den är en bedragare och långt från ärligheten, som intet menar som jag. . . jag har et så redeligt hjärta för det allmänna, jag är så nitisk för dess bästa och bär sådan kärlek för dess urgamla heder, at ingen deruti kan öfvergå mig: huru är det då möjligt, at den kan mena land och rike wäl eller, kort sagt, wara ärlig, som intet gör et med mig i alla mina tankar? omöjliga saker. Til exempel:

Alcestes tror fullt och fast, at detta fyndet är en liten Kopparkittel: hans skäl är, at det ser just så ut som en Kopparkittel, at en blind kan känna derpå, at det så är, och at det intet kan wara annat, medan en så tillwäntad ting aldrig annars varit brukelig. . . men hans skäl woro lätt kullkastade, om jag wille göra mig möda. . . tofugt bewis! det är en Kopparkittel för det, at det är en Kopparkittel. . . så skal jag då just tro mina ögon och händer? Skal jag intet snarare tro en uplyst mening, en hurtig wilja och de lius jag upptänder mig i forna häfder och nya rön. . . men låt oss gå närmare på kärnan: man känner wäl Alcestes: man wet wäl hwem han omgås med och hwem han håller sig til: noscitur ex sociis: sällskapet röjer honom: han är intet så ren i närwarande omständigheter. . . . desutan wet man wäl, at han har varit fördiupad i giäll och skulld. . . man är ock intet okunnig om det talet, som gådt öfwer hela staden om honom och Lysandra. . . med så ord: jag rår den bestiedelige läsaren, til at intet omgås med en så swart karl som Alcestes.

Philarethus påstår med samma skäl som Alcestes, at detta är et kåril af koppar: af koppar nekar jag intet at det är; men at det varit et kåril, nekar jag i högsta måtto. Huru skulle en förnuftig menniska kunna tro, at en drake, et så dyrlegt och otwanligt diur, skulle ligga och bewara en ting af så ringa värde som et Koppar-kåril? . . .
desutan,

29

Desutan, när jag, som har sådan insikt i sakerne, är af en hel annan tanke, så kan Philarethus intet annat wara än en liugare . . . Himmelen wet med hwad rätt han för en tid sen wan sin process . . . han gör sig fräckelig högnödig hos höga wederbörande, och man wet, at han hustru är full af sawaller. Men ingenting förtynter mig så högt som at Phocion förswarar samma mening:

Phocion har warit berömd för mycke förstånd och ährlighet; men nu tillstår jag, at jag förlorat för honom all wänskap och tycke. Så ombytellige äro menniskior: man wet råttu intet hwem man skall lita på; den man aldramäst tror wara ährlig och bestiedelig, den kan snarast kasta om, som Phocion nu gjort i detta mål. Inbillad dygd! aldrig skall jag nu mer tro den som syns så ren. Jag kan nu intet se Phocion utan rysning och föresatt och jag gier honom alltid en liten mine öfwer axlen, när jag går honom förbi.

Den benägne läsaren lär nu således, med len billig leda för detta folkets meningar, wänta på mit omdöme om detta synd: jag lär knapt behöfwa sätta tre bokstafwar på papperet, förän han ser hwad det är: det är så handgripeligt, at den dumaste knekt derom skulle kunna öfwertygas . . . det är men jag ber än en gång den gunstige läsaren, at han behagar wara af min mening: det är en Hiålm. Sådane Hiålmar buro våra gamla förfäder på hufwuden i fält och bardes lekar. Det kan intet annat wara, än en hiålm, det syns wäl på den ena sidans öpning, der ansiktet sutit, och af ringen,

ringen, som sitter i nacken, kan man se huru tvigt de for-
na kämpar uppenatit sina hår. . . .

Nej, jag wet intet hwad glänsande höghet jag heller ha-
de welat haft, än at giöra en så lyckelig uttynning! den
beskedelige läsaren lærer wäl häraf finna min styrka i dy-
lika saker . . . jag kommer intet ut med allt på en gång:
jag har åtskilliga hårliga wärk under händer, som redan
sucka efter prästen och dagsliuget. Til ex.

Tänkar öfwer de gamlas arm-smiden, ringar och hwarjehanda dyrgripar, in folio, med mycket lärda anmärkningar, långt flera, än sielfwa texten: deruti bewiser jag, at de gamla sålde bort sina armringar och köpte sig kläder och föda, när de ingenting wunnit på sina hårfärder.

Ufwin=

29
Ufwundens Historia på 700. Åhr tillbaka,
t 12. tomer: Et wårk, som kostat mig otroligt arbete,
besynnerligen i de sidsa tomerne.

Förslag på en outöselig skattkammar i vårt
f. Fädernesland: hämtadt dels ur alderdomens, dels
ur denna nya tidens inrättningar. Denna boken blir hel
liten.

Berättelse om S: Ramborgs jårtekn, som förtie-
nar, at läsas. Deruti ser man underwårk, huru blin-
da sådt sin syn, döfwa sin hörsel och dumt Folk förstånd
i de angelågnaste syflor på några weckor.

Det florerande Sverige från 1420 til 1520.

Starkotter Alludrångs Saga, som jag på det
wänligaste anförtror i vår låra efterwårldz händer: hon
innehåller konsten til at wara wid godt mod, fastän man
är fattig och sliter ondt.

Sagobrott om Styrbiörn den Starke, som
jag uttolkat ur willrunor, hwilka ingen kan läsa merän
jag och den lärde Reductionius han är nu död och
jag är den enda men det woro för widlyftigt,
at upräkna dem alla: alt nog, at jag berättar af hwad
art de äro. Jag tackar redan alla mina f: landzmän
från den högsta til den lägsta för den godheten de behaga
wisa dessa mina wårk, när det engång kommer så wida,
at de få läsa dem dock, jag måste åter-
wända til mitt fynd igen: det starkaste skäl man har
C 2 emot

emot denna hiälmen är dess storlek: man säger, at en
 menniska, som burit en sådan hufvudbona, skal åtmin-
 stone ha varit 7 alnar lång: men jag ber mina mot-
 ståndare besinna, at det folk, som nu lefwer, skulle
 synas som små dwärgar emot våra gamla förfäder, om
 de skulle stiga up. Här i norlanden ha tilförne bodt re-
 sar och somt half = resar, säger Hervara - saga p. 1. men
 de små bytingarne i den tiden räknade för en särdeles
 lycka, at bli jättarnas swärföräldrar: jättarne gifte
 ock til dem sina dötrar, så at allehanda folk blanda-
 des tilsamman: deraf äro wi blefne så små
 i de äldste tider woro jättar intet sällsynte: de woro
 en tid så många, at jorden syntes dem för liten: de
 wille högre up, som min favorit Ovidius Naso säger:

- = Affectasse ferunt regnum cæleste gigantes:
- = Himlen såjs wara stormad utaf försträcklige jättar.

At desse Nasoniske jättar ha bodt här i nordn, ärnar
 jag i et särskilt wärk bewisa. Betraktom allenast, jag
 ber, at Kung Sigurd af Hunaland war så hög, at när han
 gick i en blommande råg = åcker, så räckte icke et ar up
 til doppfkon af hans wärja: derom intyga våra sago-
 flocker och af Götriks saga finne wi storleken af den fäselige
 Grimer, hwilken K. Rolf Götrikson slog i hiäl med swärder
 Nisanöt. är det då underligt, at denna war hiälmen
 är så stor?

- Här felas något, som jag
- af min wanliga försiktighet
- intet törs införa.

29
Suru Hiålmur brukades af våra fäder wid alla tilfällen
både fredeliga och ofredeliga: Brynhilder Baga, Tuar Bon-
des hustru, satt i brudebänk med hiålm och brynja så-
ger Herauds saga, och när kämpar wisste sin stolthet, så
woro de hiålmprydde, som läses i Rimkrönikan p. 62.

- - - - - thea hiålmur glimade of thea swård :
- - - - - jag tror the foro i Ryssa färd

Men hwem det nu warit af de gamle kämpar, som den-
na hiålmur tilhört, det kan intet säjas utan en orwanlig
förfarenhet i ålderdomens mörker. Hwar och en utom
mig skulle här stadna i twiswelsmål. Här pröfwes nu,
hwartil min wettenskap duger . . . jag troöar alla Saxo-
ner, Hwitefeldtar, Buræer, Vormier och Peringschiöl-
dar i hela werlden, at upptäcka en sådan sak med sådan öf-
weringelse som jag

I Upsala regerade en Konung wid pass åhr 500, som
hette Adils Ottarson, en stor stamfader för Ynglingar,
Härfagarar och alla de ypperste släkter här i Norden. Han
hade den olyckan, at han intet war sadelfast, utan tumlade
af en yr häst och fick deraf sin banesot. Hans drottning
het Yrsa, en utwald skönhet: hennes föräldrar woro
K. Helge Halfdanson af Ledrom i Dannemark och Alfos
Rolf Karlssons Dotter i Halland: häst de bygde sit hio-
nelag ihop, blef hon borttröfwad af något troll eller jät-
te, som den tiden altid antastade wackra fruentimmer.
jag will henne för ingenting på sin döda mull beskylla;
men hemma hos sin fader fick hon en son, som kallades
Rolf Krake, en Prins af stora naturs gåfwor: han på-
stod, at han ägde rätt til Upsala-rike, och wille det å-
tertaga med wäpnad hand: men i det stället sädde han
guld på Byriswall, som sagan säger, det är, at han

mot Upsala: Kungen miste många raska kämpar,
som på wahlplatsen lämnade gyllene hjälm-
ringar, ännespän och rika hårkläder, hwilka sedan
pläckwis upfunnos i jorden och ha sedermera efter omstän-
digheterna blifwit annorstäds nedgrasne
bland dessa Rolf Krakes kämpar war nu den, som bu-
rit denna hjälmen: mången lærer wäl härwid dri-
sta sig säja, at jag pratar i wädret och utan wisshet;
men jag svarar, at den sådant talar emot mig, han
wisar mycke litet förstånd och liten ährlighet mot sit fä-
derneslandz heder deremot är jag så billig, at jag
hedrar den, hwem han wara må, utan anseende til per-
sonen, som håller med mig: Mephostophyles, en gemen
person, säger man, i förnåma wilkor, en man, som of-
ta låtit köpa sig, som rättar sit samwete efter wäderle-
ken &c.: är likwäl så läraktig och wälwillig, at han gil-
lar min mening och äfwen förfäktar henne; derföre kan
jag intet annat, än älska och ähra honom lyckelig
den, som så kan återwinna sit förlorade rykte! jag ärnar
nu skrifwa en stolt panegyricus öfwer Herr Mephostophy-
les och förlikna honom, til hans ewärdeliga heder, med
et par stora gudar och en hel hop af de sinärre men jag
går förlängt ifrån mit ämne: den gunstige låsa ren behagade
arsäkt, at jag stundom leder honom i det ena rummet af
min mogenhet, stundom i det andra: han skulle eliest intet
kunna få se dem alla, hwilket skulle bedröfwa mig
Kämpen, som bar denna märkwärdiga hjälmen, hette Bo-
den digre; han war Wisäte Jarls son af Bornholm och en
doterson af K. Haloge på Halogaland, som war af Jätte-
släkt: han hade ock stort at påbrå i anseende til sin fru
Mormoder; ty han war en doter af Grim i Grimsgård,
K: Alf den gamlas swäger i Bohuslän, då förtiden Alf-
hem,

hem, en Herre af fastlig storlek hwem kan
nu säja emot sådane sanningar? ack, huru wäl det woro
för det allmänna bästa och folkets sammanlesnad, om
lyckeliga gifningar kommo ibland oss mer i bruk, om
man intet woro så rädd för at de ma på en half liknelse,
innan man just så noga har ransakat, och om man altid
wille tro en myndig man på dess minsta tycke, utan stjär-
skådande Då tror jag landet skulle må wäl.
Gamla Rim-Kronikan har wäl sin ensaldiga mening p. 18.
och säger Gud hafwa så skapat Swebrike,

at wille Swenske hwarannan tro wara,
the torffte för utländskom aldrig fara,
ock at them dermed nöjde,
som Gud them tilfögde,
ock bewisa hwarandrom tro ock ähra,
Äh, huru sälle måtte the wara:
jag hafwer i mange böcker lett
ok ofta sielf med ögon sedt,
thi finder jag bade förr ok nu
Afswund och giri, badan tu,
hafwa Swerike fördärfwat swa mangelund
ok qwällja thet än alla stund.

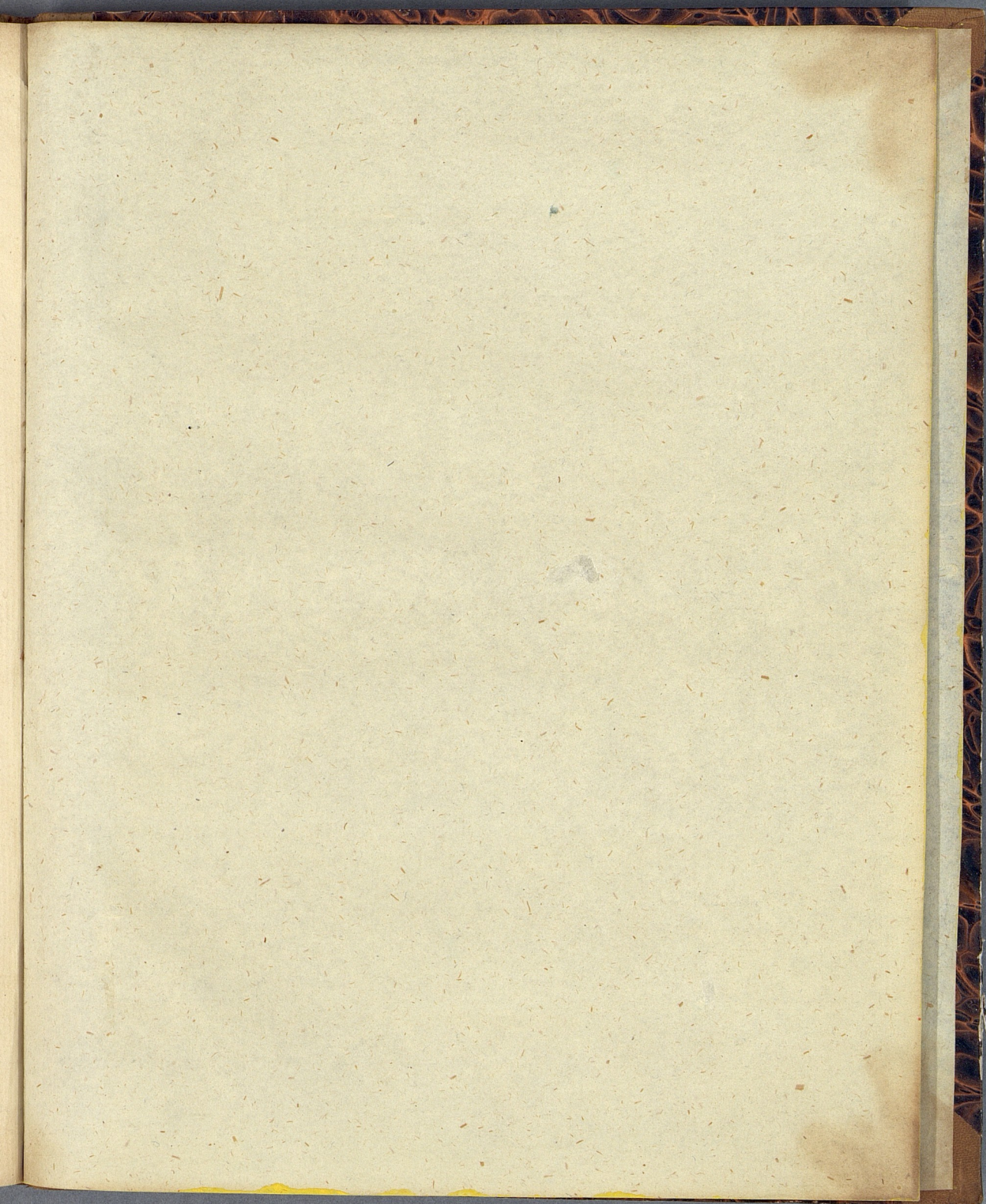
Men jag går diupare in i saken och påstår, at riket skulle
komma til sit högsta öde, om man bara aldeles wille bort-
lägga den onödiga eftertankan i allting och hålla det skade-
liga förnuftet i twång och dwala, hwarom jag redan på-
mint i början af detta förträffeliga wärk. jag sluter med
det bekanta ordspråket:

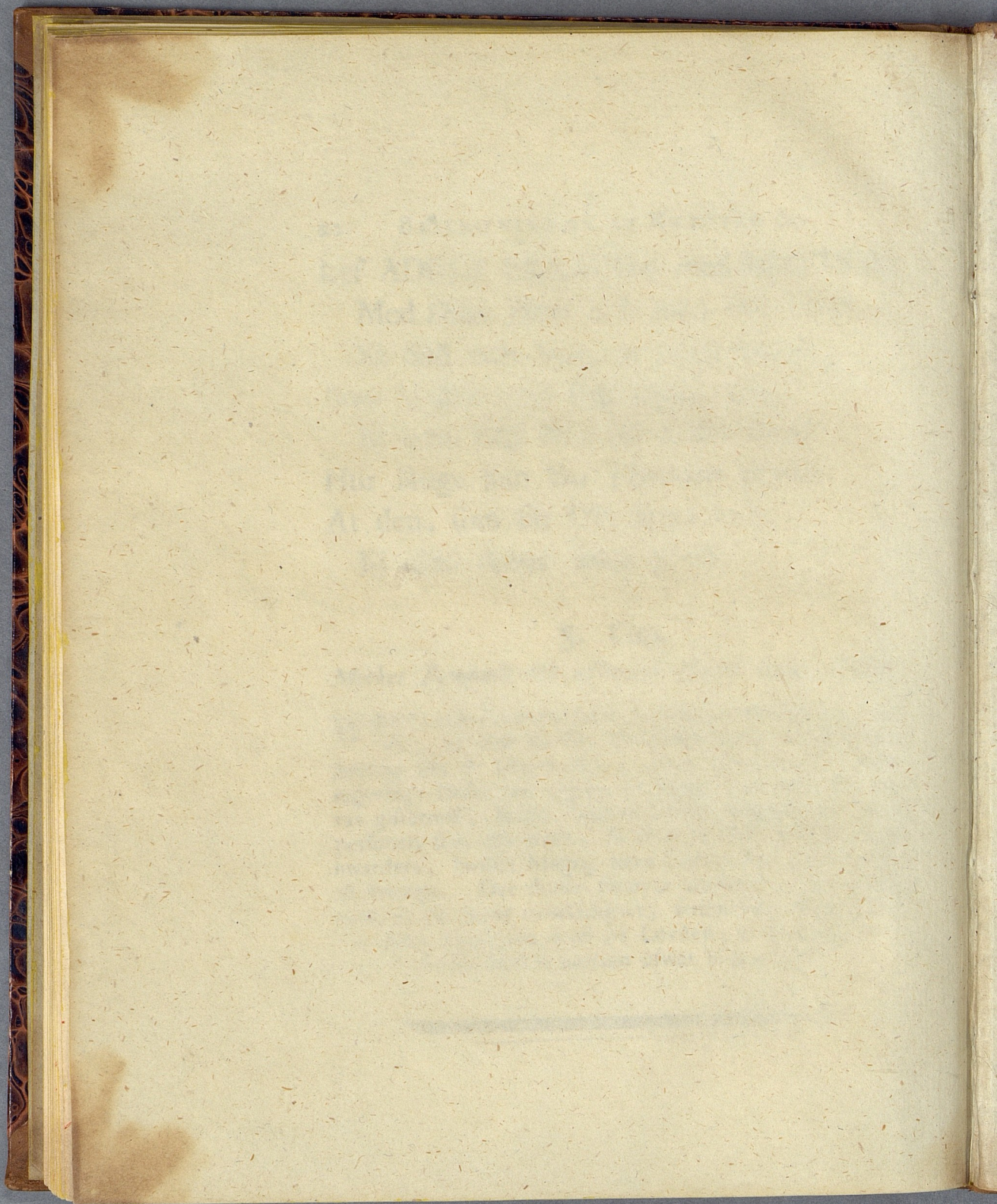
Mundus

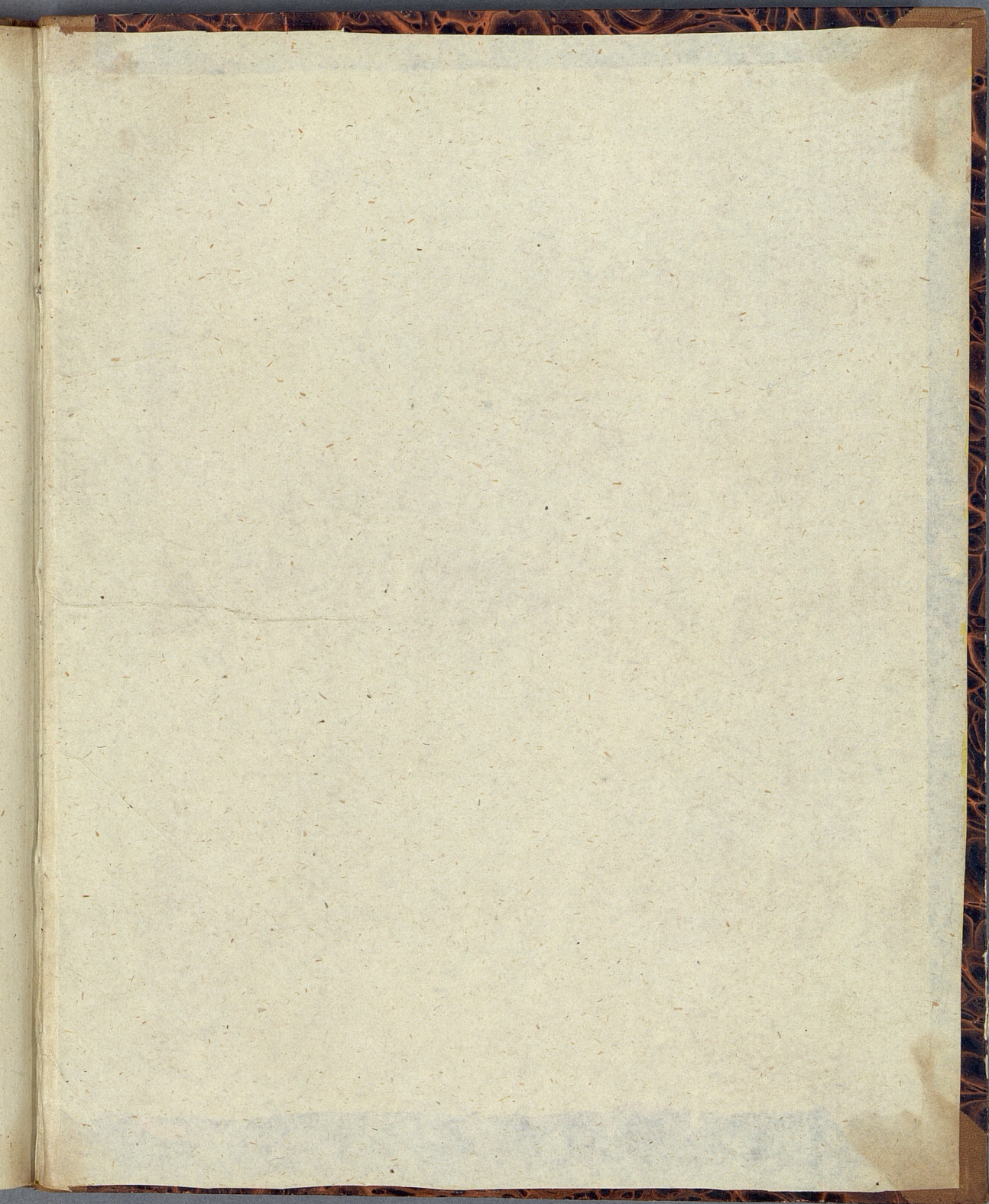
Mundus vult decipi,
ergo decipiatur.

Æfter falska lius behagaß,
Låt då werlden fritt bedragas.

www.books2ebooks.eu